

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๐/๒๕๔๘

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ข้อเท็จจริง

๑. นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๕ นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน และคู่สมรส (นางนวลเพ็ญ ภัทรเลาหะ) กรณีเข้ารับตำแหน่งต่อสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ต่อมา นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๓ โดยมีรายละเอียดของทรัพย์สินแต่ละรายการเป็นเช่นเดียวกับรายการทรัพย์สิน กรณียื่นเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา แตกต่างกันเพียงจำนวนเงินฝากใน ๓ บัญชีเงินฝากของนายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ ที่เพิ่มขึ้นประมาณ ๑ ล้านบาท

๒. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวแล้ว ตรวจพบรายการทรัพย์สิน ๓ รายการ ที่นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ มิได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ได้ยื่นไว้ในกรณีเข้ารับตำแหน่งซึ่งแสดงรายการทรัพย์สินที่มีอยู่ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และกรณีพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งแสดงรายการทรัพย์สินที่มีอยู่ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ปราบปรามรายละเอียด คือ

(๑) บัญชีเงินฝากที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่ามีอยู่ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ แต่นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ มิได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๒๑ บัญชี และจำนวน ๑๕ บัญชี รวมเป็นเงิน ๖๕๘,๓๓๕,๑๓๖.๐๖ บาท และ ๓๒๐,๑๔๕,๘๑๘.๒๐ บาท ตามลำดับ

(๒) บัญชีเงินฝากของนางนวลเพ็ญ ภัทรเลาหะ คู่สมรส ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่ามิได้อยู่ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ แต่นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ มิได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน จำนวน ๔ บัญชี รวมเป็นเงิน ๑,๑๕๔,๔๓๕.๘๔ บาท และ ๕๓๕,๑๔๐.๕๒ บาท ตามลำดับ

(๓) รายการที่ดินที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบว่ามีอยู่ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๑ แต่นายวิฑูรย์ ภัทรเลาะห์ มิได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๑๗ แปลง รวมราคาประเมินของกรมที่ดิน ๑๘๖,๐๘๖,๒๐๐.๐๐ บาท และ ๑๕๕,๑๕๒,๑๐๐.๐๐ บาท ตามลำดับ

๓. การที่นายวิฑูรย์ ภัทรเลาะห์ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่ง โดยระบุว่า ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ตนมีเงินฝาก ๓ บัญชี จำนวนเงินรวม ๗๕ ล้านบาท ที่ดิน ๒๖ แปลง เนื้อที่รวม ๘๕ ไร่ ๓ งาน ๘๘.๗๐ ตารางวา มูลค่า ๕๐ ล้านบาท ส่วนทรัพย์สินของกลุ่มสมรส ระบุว่าไม่มีทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด และยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่ง โดยระบุว่า ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๑ ตนมีเงินฝาก ๓ บัญชี จำนวนเงินรวม ๘๒ ล้านบาท ที่ดิน ๒๖ แปลง เนื้อที่รวม ๘๕ ไร่ ๓ งาน ๘๘.๗๐ ตารางวา มูลค่า ๕๐ ล้านบาท ส่วนทรัพย์สินของกลุ่มสมรสระบุว่าไม่มีทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใดเช่นกัน แต่จากการตรวจสอบของสำนักงาน ป.ป.ช. ปรากฏว่า นายวิฑูรย์ ภัทรเลาะห์ ยังมีบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอยู่อีก จำนวน ๒๑ บัญชี เป็นเงินรวม ๖๕๘,๗๓๕,๑๗๖.๐๖ บาท (ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐) และจำนวน ๑๕ บัญชี เป็นเงินรวม ๓๒๐,๑๔๕,๘๑๘.๒๐ บาท (ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๑) ส่วนของนางนวลเพ็ญ ภัทรเลาะห์ กลุ่มสมรส มีบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๔ บัญชี เป็นเงินรวม ๑,๑๕๔,๔๓๕.๘๔ บาท (ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐) และเป็นเงินรวม ๕๓๕,๑๔๐.๕๒ บาท (ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๑) ในส่วนของที่ดินปรากฏว่า นายวิฑูรย์ ภัทรเลาะห์ ยังมีที่ดินที่มีได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๑๗ แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ ๘๓ ไร่ ๑ งาน ๕๗.๗๐ ตารางวา

นายวิฑูรย์ ภัทรเลาะห์ ซึ่งเจงว่านางเยาวพา วณิชยัรนนต์ เลขานุการของตนเป็นผู้จัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินมาให้ตนลงลายมือชื่อ ตนมิได้อ่านข้อความเนื่องจากมีภารกิจมาก จึงลงลายมือชื่อไป และนางเยาวพา วณิชยัรนนต์ ก็มีได้ประสานงานกับนางสาวอรทัย เวศยานนท์ สมุห์บัญชีบริษัท อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด ซึ่งเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของตนอีกผู้หนึ่งด้วย แต่นางเยาวพา วณิชยัรนนต์ ซึ่งเจงว่ารายละเอียดเกี่ยวกับเงินฝากและที่ดินที่เป็นทรัพย์สินของนายวิฑูรย์ ภัทรเลาะห์ นั้น นายวิฑูรย์ฯ เป็นผู้จัดเตรียมเอกสารมาให้ทั้งสิ้น ตนจึงทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จากเอกสารหลักฐานดังกล่าวเท่านั้น

๔. คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่า นายวิฑูรย์ ภัทรเลาะห์ ซึ่งประกอบธุรกิจมาเป็นเวลานาน โดยในการประกอบธุรกิจได้ใช้ความระมัดระวังในการดำเนินธุรกิจของตน จึงมีฐานะมั่นคง

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนก็มีระเบียบเพื่อป้องกันการสับสนเช่นมอบหมายให้พนักงานแต่ละคนดูแลบัญชีเงินฝากแต่ละประเภท ส่วนเอกสารเกี่ยวกับที่ดินก็เป็นผู้เก็บรักษาไว้เอง เมื่อจะใช้งานใดโดยการมอบหมายให้ผู้อื่นไปดำเนินการก็ทำหลักฐานไว้เป็นกิจจะลักษณะ โดยพฤติการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่านายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ ย่อมทราบดีว่าตนมีทรัพย์สินมากน้อยเพียงใด การที่แสดงรายการเงินฝากของตนมาเพียง ๓ บัญชี เป็นเงินรวม ๑๕ ล้านบาท ที่ดิน ๒๖ แปลง ซึ่งถือว่ามูลค่าไม่ถึงครึ่งของทรัพย์สินที่มีอยู่ แต่ที่แสดงมาเพียงบางส่วนก็โดยมีมูลเหตุชักจูงใจที่ว่าแสดงพอเป็นพิธี ไม่เชื่อว่าจะมีการตรวจสอบอย่างจริงจัง

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมครั้งที่ ๔๘/๒๕๔๖ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง ว่า นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังนี้

(๑) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

(๒) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ พ้นจากตำแหน่งนับตั้งแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกระทำความผิด และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

กระบวนการพิจารณา

ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๖ ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ ข้อ ๑๒ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ พร้อมทั้งมีคำสั่งให้แจ้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องเพื่อชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๖ ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาหนังสือของผู้ถูกร้อง ซึ่งขอขยายเวลายื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้ว มีคำสั่งให้ขยายและยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องออกไปอีกสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๖ ตามที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นหนังสือขอขยายระยะเวลาเพื่อประโยชน์ในการผดุงความเป็นธรรมในการพิจารณาวินิจฉัยคดี

ครั้งที่ ๓ วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณารับหนังสือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๖ และได้ตั้งรวบรวมไว้ในสำนวนพร้อมทั้งมีคำสั่งแจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ

ครั้งที่ ๔ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้อภิปรายเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย และมอบหมายให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา วินิจฉัยต่อไป

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้ตั้งประเด็นพิจารณาว่า ก่อนที่นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ จะได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติม นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องหรือไม่ อย่างไร ปรากฏว่า

๑. ผู้ถูกร้องอ้างว่า ตนได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมต่อผู้ร้องสองครั้ง ปรากฏหลักฐานตามหนังสือของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๔ และฉบับลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔

มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ตามหนังสือฉบับแรก ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๔ นายวิฑูรย์ฯ ได้แจ้งบัญชีเงินฝากธนาคารเพิ่มเติมจำนวน ๒๓ บัญชี เป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๐๕๐,๑๘๗,๓๘๑.๕๘ บาท ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์จำนวน ๕๓ รายการ คิดราคาโดยประมาณ ๓๗,๕๔๕,๑๗๐.๐๐ บาท รวมเป็นมูลค่าทรัพย์สินที่แจ้งเพิ่มทั้งสิ้น ๑,๑๒๗,๗๒๖,๕๕๑.๕๘ บาท

ตามหนังสือฉบับที่สอง ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔ นายวิฑูรย์ฯ ได้แจ้งบัญชีเงินฝากธนาคารเพิ่มเติมจำนวน ๑๓ บัญชี เงินฝากสถาบันการเงิน ๓ บัญชี เงินลงทุน เงินให้กู้ยืมเพิ่มเติม เป็นเงินทั้งสิ้น ๕๑๐,๓๕๘,๒๐๑.๒๗ บาท ที่ดิน ๔๕๑ แปลง พร้อมโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้าง เพิ่มเติม คิดราคาโดยประมาณ ๕๔,๗๕๘,๐๐๐.๐๐ บาท รวมมูลค่าเป็นทรัพย์สินที่แจ้งเพิ่มทั้งสิ้น ๑,๐๐๕,๑๕๖,๒๐๑.๒๗ บาท และในคราวนี้ ผู้ถูกร้องได้แจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนของคู่สมรสด้วย รวมมูลค่าเป็นทรัพย์สิน ๗๔,๒๐๒,๗๔๔.๖๕ บาท

อย่างไรก็ตาม มีหลักฐานปรากฏว่า ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะทำการยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติม นั้น ผู้ร้อง ได้ดำเนินการตรวจสอบความมีอยู่ของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องหลายครั้ง ตัวอย่างที่ชัดเจนและมีหลักฐานประกอบ เช่น ตามหนังสือของธนาคารเอเซีย ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๑ และหนังสือของธนาคารกสิกรไทย ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๔๑ ต่างอ้างตรงกันว่า ได้รับหนังสือของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอความร่วมมือในการตรวจสอบบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง นอกจากนั้นก็มีหนังสือจากธนาคารหลายฉบับที่ส่งมาแจ้งผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะได้ขอยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมต่อผู้ร้อง และการตรวจสอบดังกล่าว นั้น ก็พบบัญชีเงินฝากธนาคารที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นด้วย

จากหลักฐานดังกล่าว จึงพิจารณาได้ว่า ผู้ร้องมีการดำเนินการเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องอยู่ก่อนแล้ว และพบข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอย่างถูกต้องด้วย แม้ผู้ถูกร้องจะได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมหรือไม่ก็ตาม

อนึ่ง การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องนั้นเกิดขึ้นหลังจาก ครบกำหนดที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นจากตำแหน่ง เป็นเวลากว่าหนึ่งปี อีกด้วย

๒. นอกจากนี้ยังมีข้อพิจารณาว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ในครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินน้อยกว่าที่ตนเองมีอยู่จริง ทั้งตามที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบภายหลัง และตามที่ได้ยื่นเพิ่มเติมเป็นสัดส่วนที่มาก กล่าวคือ

ก. ทรัพย์สินที่เป็นตัวเงินมีอยู่ทั้งหมด ประมาณสองพันล้านบาท แต่ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินเพียงประมาณแปดสิบล้านบาท เท่านั้น

ข. ทรัพย์สินที่เป็นที่ดิน มีมูลค่าประมาณสองร้อยกว่าล้านบาท แต่ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินมาประมาณเพียงหนึ่งร้อยล้านบาท

ค. ทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรส ระบุว่าไม่มีทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๕๑ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริง ของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษี

ที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒ “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรณิการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณิการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่ถูกปลดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๕ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรณิการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณิ และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณิตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ “ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๑ล๑

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา
- (๗) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร
- (๘) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร
- (๙) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ฯลฯ”

มาตรา ๓๔ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว”

มาตรา ๑๑๕ “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๓. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘

มาตรา ๖๑ “ตำแหน่งข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองมีดังนี้

(๓) ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา

ฯลฯ”

มาตรา ๖๔ “ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองออกจากตำแหน่งเมื่อ

(๓) สำหรับข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามมาตรา ๖๑ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) ผู้แต่งตั้งให้พ้นจากตำแหน่ง หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งหรือเมื่อรัฐสภาสิ้นอายุหรือถูกยุบ

ฯลฯ”

ประเด็นการวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ หากวินิจฉัยว่างใจให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อใด

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว เห็นว่า ผู้ถูกร้องงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบดังนี้

๑. ประเด็นที่ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ร้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติม มากล่าวหาผู้ถูกร้องเอง นั้น เห็นว่าผู้ร้องเองก็ได้มีกระบวนการสืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน และดำเนินกระบวนการดังกล่าวก่อนที่ผู้ถูกร้องจะได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมด้วย ซึ่งปรากฏหลักฐานเป็นเอกสารหลายฉบับ จากหลายที่มา และเมื่อพิจารณาจากทรัพย์สินที่ผู้ร้องตรวจพบ ก็ปรากฏว่าเป็นเพียงทรัพย์สินบางส่วนของทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้เท่านั้น ยังมีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องอีกมากที่ผู้ร้องยังตรวจไม่พบ และผู้ถูกร้องได้ยื่นเพิ่มเติมในภายหลัง แต่ผู้ร้องก็มิได้นำรายการที่ผู้ถูกร้องยื่นมาภายหลังนั้นเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องใช้ข้อมูลของตัวเองเป็นสำคัญในการพิจารณาและเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ หากได้ใช้ข้อมูลของผู้ถูกร้องที่ได้ยื่นเพิ่มเติมไม่ และข้อมูลที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น ส่วนใหญ่มีหลักฐานการตรวจพบเกือบทุกรายการ

สำหรับประเด็นนี้ เห็นว่า ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

๒. จำนวนทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องแสดงในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งสองครั้งนั้น แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างยิ่งกับทรัพย์สินที่มีอยู่จริง กรณีนี้พิจารณาได้จากสัดส่วนของจำนวนทรัพย์สินที่ไม่ได้ยื่นแสดง ๆ มีมากกว่าทรัพย์สินที่มีอยู่จริงมากหลายเท่า เช่น ในกรณีของทรัพย์สินที่

เป็นตัวเงินนั้น ทรัพย์สินที่มีอยู่มากกว่าที่ได้ยื่นในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ถึงยี่สิบเท่า (ยื่นแสดง ฯ ไม่ถึงหนึ่งร้อยล้านบาท แต่มีจริงกว่าสองพันล้านบาท) หรือกรณีสังหาริมทรัพย์ก็แตกต่างกัน ถึงเท่าตัว (ยื่นแสดง ฯ มูลค่าประมาณหนึ่งร้อยล้านบาท แต่มีจริงมูลค่าประมาณสองร้อยล้านบาท)

ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวางแนวบรรทัดฐานซึ่งแสดงถึงความหมายของคำว่า “จงใจ” นี้ ว่าหมายถึง เจตนาธรรมดาที่พิจารณาเพียงว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรู้หรือควรรู้ว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว อยู่หรือไม่ เพียงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรู้สำนึกในการกระทำก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษ ได้แก่การทุจริต หรือการตั้งใจปกปิดโดยมีเหตุจงใจประการใด หรือเพื่อประโยชน์ที่มิชอบ หรือมุ่งประสงค์ เพื่อเตรียมการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ หรือเพื่อปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริต ต่อหน้าที่ ตามนัยแห่งคำวินิจฉัยที่ ๓๑/๒๕๔๓ คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๔๔ และคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๔

ธรรมดาวิญญูชนนั้น แม้จะมีฐานะดีเพียงไร จนไม่สามารถจำได้ว่าตนเองมีทรัพย์สินเป็นจำนวน ครบถ้วนเท่าใดกันแน่ แต่กระนั้นก็ตาม ย่อมน่าจะประมาณได้คร่าว ๆ ว่าตนเองมีทรัพย์สินอยู่เท่าไร ทั้งผู้ถูกร้องนั้นเป็นนักธุรกิจผู้ประสบความสำเร็จ และประกอบธุรกิจของตนด้วยสัมมาอาชีวะตลอดมา ก็ย่อมควรรู้ได้ว่า ทรัพย์สินของตนน่าจะอยู่แต่ไม่ต่ำกว่าหลักพันล้านถึงสองพันล้านบาท แม้ผู้ถูกร้อง จะให้ผู้อื่น (ได้แก่เลขานุการ) เป็นผู้รวบรวมและกรอกบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ก็ตาม แต่หากผู้ถูกร้องได้อ่าน ตรวจสอบและลงชื่อในบัญชี ฯ ดังกล่าวด้วยความรอบคอบและระมัดระวังเยี่ยง วิญญูชนพึงปฏิบัติในการตรวจพิจารณาลงนามในเอกสารสำคัญแล้ว ก็น่าจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า บัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องนั้นไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน ในการที่แสดงรายการ ทรัพย์สินที่เป็นเงินสดของตนเป็นจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยล้านบาท และควรที่จะให้เลขานุการหรือ ผู้รวบรวมไปรวบรวมทรัพย์สินมาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด แต่ผู้ถูกร้องก็ได้ลงนามในบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่เห็นได้ชัดเจนว่าไม่น่าจะถูกต้องนั้น เช่นนี้ย่อมชี้เจตนาว่าผู้ถูกร้อง รู้อยู่แล้วว่าบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่ถูกต้อง แต่ก็ได้ลงชื่อและยื่นต่อผู้ร้อง โดยไม่ได้ ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง จนกระทั่งเวลาผ่านไปเกินหนึ่งปีนับแต่การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินในกรณีพ้นจากตำแหน่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เห็นว่า ผู้ถูกร้อง รู้หรือควรรู้ว่ารายการทรัพย์สินที่ยื่นมาตามบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินเมื่อครั้งเข้ารับตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่งตามที่เลขานุการจัดทำมาให้ นั้นไม่ถูกต้อง แต่ผู้ถูกร้อง ก็ละเลยความไม่ถูกต้องนั้นเสีย และลงลายมือชื่อในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและยื่นต่อผู้ร้อง หาใช่เป็นกรณีการรวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดไม่ครบ หรือกรณีขาดตกบกพร่องในรายละเอียดปลีกย่อย จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนของตน

๓. ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรสมาเลย โดยแจ้งว่าคู่สมรสไม่มีทรัพย์สินใด ๆ โดยแม้จะยื่นแสดงภายหลัง แต่ก็เกินกำหนดที่ต้องยื่นไปนานซึ่งเข้าองค์ประกอบของมาตรา ๒๕๕ แล้ว ถือถือว่า ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรสตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑

ทั้งนี้ผู้ถูกร้องเองก็รู้หรือควรจะได้บ้างว่า คู่สมรสนั้น น่าจะมีทรัพย์สินอยู่บ้างเพียงไร ไม่น่าจะถึงกับไม่มีทรัพย์สินและหนี้สินใด ๆ ที่ต้องแสดงเลย เพราะตามข้อเท็จจริงแล้วคู่สมรสมีทรัพย์สินมูลค่ากว่าเจ็ดสิบล้านบาท การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งสองครั้งว่าคู่สมรสไม่มีทรัพย์สินใด ๆ เลยนั้น ย่อมเห็นได้ชัดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบในส่วนบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรส

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า นายวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แล้ว และต้องห้ามไม่ให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๗ อันเป็นวันที่พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ